

НЕЗАБАРОМ НАШ ЮВІЛЕЙ — 80-ті РОКОВИНИ! Частина п'ята

До II-ої Світової війни церковні та громадські провідники українських емігрантів в Америці були в постійній зв'язку з рідним краєм та народом Галичини, і особливо нав'язували контакти з провідниками різних культурних та освітніх установ. Перша Світова Війна спричинила фізичне, культурне та політичне спустошення в Галичині. Відновлення життя, праці та діяльності людей йшло повільно і вимагало коштів, а чужа влада робила постійні перешкоди для всяких проявів оживлення. Українці в Америці, часто під керівництвом своїх парохів, релігійних та світських провідників, робили все, що було в їхніх силах, щоб допомогти рідним братам в краю - збирали відповідні фонди та допомагали фінансувати культурні та освітні проекти. Як приклад, треба згадати внесок Отця Лева Чапельського. Отець Чапельський, живучи у Львові, працював у Національному Музеї (заснований 1905 року Митрополитом Андреем Шептицьким) і був добре обізнаний з музейною працею, музейними фондами, директором Музею - Іларіоном Свенціцьким та іншими співробітниками, такими як Ярослав Пастернак та інші. У 1915 році отець Лев був призначений служити в парафіях Української Католицької Церкви в Америці. І у якій би парафії не був отець, він постійно старався вселяти в своїх вірних зацікавлення до їхньої культурної спадщини, не забувати своє національне походження, зберігати свою ідентичність, слідкувати за подіями в ріднім краю. Щоб допомогти Національному Музеєві у Львові після війни, отець Лев організував грошові збірки між парафіянами та заохочував їх стати членами чи прихильниками, або ж просто зробити пожертву на Музей. У нашому архіві зберігаються карточки пожертв на Музей, на яких подано ім'я жертводавця та сума пожертви. Коли Владика Константин Богачевський заснував наш Український Музей і Бібліотеку в Стемфорді, він призначив отця Лева Чапельського куратором. Його знання музейної справи, а також

попередні зв'язки із спеціалістами у цій ділянці у Львові, виявились чудовою базою для установлення солідного професійного фундаменту нашої установи та для зібрання репрезентативної музейної колекції.

У роботі над збагаченням нашої музейної колекції в організаційних роках, отець Чапельський зв'язався з колишніми знайомими музейниками, зокрема з Ярославом Пастернаком (1892-1969), і звернувся з проською допомогти йому в оформленні українського музею в Америці. Ярослав Пастернак саме в ці роки (1928-1939) був директором культурно-історичного музею Наукового Товариства Шевченка у Львові. За професією Ярослав Пастернак - археолог, студіював у Львівському та Празькому університетах, де досягнув науковий ступінь доктора. Він провів понад 70 археологічних розкопок в Чехословаччині, на Закарпатті та в Галичині. Найважливіші розкопки він провів у княжому місті Галичі-Крилосі в 1930-их роках. Місто Галич засноване на переломі 9-10 століть і було столицею галицьких князів (1141-1241), таких як Ярослав Осмомисл (?-1187) та інших. Пастернак у цьому місті відкрив фундамент та рештки Успенської церкви (збудована 1157 р.), оборонні вали міста, саркофаг Ярослава Осмомисла з його тлінними останками, скарб срібних та золотих ювелірних виробів, чисельні металеві, скляні та керамічні предмети. Коли розголосилася новина про археологічне відкриття цього міста, науковці виголосили, що "Галицька Троя відкрита".

На прохання отця Лева допомогти йому зібрати відповідні експонати для нашого музею, Пастернак з ентузіазмом відгукнувся. У культурно-історичному Музею НТШ знаходилася велика кількість подвійних, а то й потрійних експонатів, які Пастернак вирішив, згідно з офіційним дозволом, подарувати новоствореному музею в Америці. Він вибрав 86 предметів, які склалися з керамічних та металевих народних виробів. Між ними були керамічні вироби славно-

го Олекси Бахметюка (1820-1882) - кахлі, підсвічники, миски, збанки, а також сокальська та східно-подільська кераміка - керамічна кадильниця з Полтавщини, дитячі глиняні іграшки тощо. Між металевими виробами були гуцульські металеві нагрудні хрести, топірці, чепраги, порохівниці, касетки, шкіряні пояси з металевими прикрасами та інше. У подяку за ці дарунки, отець Чапельський зібрав належні фонди та переслав Ярославу Пастернакові, щоб у такий спосіб допомогти йому фінансувати далі розкопки міста Галич. Пастернак виїхав з Галичини перед советською окупацією, якийсь час жив у Німеччині, а згодом емігрував до Канади. Іронія долі така, що, відвідуючи наш Музей у 1960-х роках, Пастернак мав нагоду побачити усі експонати, які він подарував нашому музею в 1930-х роках. Кажуть, що наші діла в минулому можуть нас переслідувати або ошчаслилювати. Те, що Ярослав Пастернак зробив через посередництво отця Лева Чапельського на користь нашого музею, безсумнівно, ошчасливило всіх причетних до цього діла. У час наших 80-тилітніх роковин, ми мусимо віддати належне усім тим, хто допомагав у розбудові та процвітанні нашого Музею і Бібліотеки в Стемфорді.

Любов Волинець

